

Загородня Алла Анатоліївна,

*доктор педагогічних наук, доцент,
головний науковий співробітник
відділу історії та філософії освіти
Інституту педагогіки НАПН України*

АНАЛІЗ МОДЕЛЕЙ ПРОФІЛЬНОГО НАВЧАННЯ ТА ОСНОВНИХ ПІДХОДІВ ДО ЇХ ФУНКЦІОНУВАННЯ В СТАРШИХ КЛАСАХ СЕРЕДНІХ ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ ШКІЛ УКРАЇНИ В ПЕРІОД З 2011 ПО 2017 РР.

У відповідності до «Концепції профільного навчання в старшій школі» (2013 р.) розділяють внутрішньошкільну та зовнішню моделі профільного навчання в старшій школі.

Модель внутрішньошкільної профілізації має на меті організацію освітнього процесу в школі як за одним так і за декількома обраними профілями. Прикладом цього можуть бути профільні класи з поглибленим вивченням предметів; профільне навчання за індивідуальними освітніми траєкторіями; динамічні профільні групи, тощо).

Модель мережної організації зосереджується на цілеспрямованому та організованому залученні освітніх ресурсів інших закладів освіти, як от: міжшкільні профільні класи/групи в опорній школі освітнього округу, районному ресурсному центрі, НВК тощо; міжшкільні класи/групи професійної підготовки та профільного навчання на базі міжшкільного навчально-виробничого комбінату (МНВК); профільні класи/групи ЗСО на базі професійно-технічних та вищих закладів освіти.

Дослідник В. Мелешко пропонує наступну модель профільного навчання в старшій школі, яка включає реалізується у наступних формах: внутрішня рівнева диференціація; різні форми зовнішньої елективної диференціації: курси за вибором, факультативні заняття [2].

Згідно наукових поглядів О. Фасолі [4], модель профільної школи складається з трьох етапів, які мають мету, завдання та умови реалізації моделі. У такий спосіб науковець виокремлює

наступні етапи, як от: аналітичний — збір та узагальнення інформації; перспективний — вивчення форм і засобів моделювання; виконавчий — передбачає безпосередню реалізацію задуму і практичне відтворення розробленого проекту профільного навчання.

Запропонована науковцем А. Сеїтосмановим [3] модель профільного навчання в старших класах середніх загальноосвітніх шкіл представляє складові елементи: профільні класи в загальноосвітніх закладах, які реалізують декілька (один-три) певні профілі навчання; групи профільного навчання в багатопрофільних загальноосвітніх закладах; профільне навчання за індивідуальними програмами в малокомплектних загальноосвітніх закладах.

Певний інтерес для нашого дослідження становлять також інші моделі профільного навчання в старшій школі запропоновані І. Андрощуком, як от [1]: базова (опорна) школа з мережею філіалів (базова школа у відношенні до філіалів виступає у функції ресурсного центру, адже вона має значно краще матеріально-технічне забезпечення. Старша школа реалізується на базі опорної школи); модель «Пересувна лабораторія» дає змогу при недостатньому матеріально-технічному оснащенні, лабораторному обладнанні та відсутності достатньої кількості викладацького складу, дати можливість невеликим освітнім установам основної й середньої (повної) освіти обслуговуватися пересувною лабораторією, закріпленою за базовою школою або ресурсним центром; модель «Соціокультурний комплекс» передбачає інтеграцію діяльності освітніх установ з установами соціальної сфери, культури, установами додаткової освіти й іншими установами, як от: міжшкільні профільні групи у МНВК, позашкільні навчальні заклади; модель «Асоціація освітніх установ» базується на партнерстві самостійних юридичних осіб, яка не має адміністративного підпорядкування; модель «Профільна сільська школа (Агро ліцей)» являє собою об'єднання середньої загальноосвітньої школи з початковою, професійною, або вищою освітою.

На основі одержаних результатів аналізу вищезазначених моделей реалізації профільного навчання в старших класах середніх загальноосвітніх шкіл України, нами було розроблено схему орієнтовної моделі організації освітнього процесу (Рис. 1).

Рис. 1. Модель реалізації профільного навчання в старших класах середніх загальноосвітніх шкіл України

Отже, представлені та охарактеризовані нами моделі профільного навчання старшокласників надають закладам освіти оптимальну можливість організації різних профілів навчання, які дозволяють не лише реалізувати ті завдання, які стоять перед закладом освіти щодо підготовки підростаючого покоління, а й залучає старшокласників до профільного навчання з опорою на трудову практику та орієнтацією на потреби сучасного ринку праці.

ЛІТЕРАТУРА

1. Андросчук І. П. Основні підходи до розробки моделей організації технологічного навчання учнів старших класів сільських загальноосвітніх навчальних закладів. *Молодь і ринок: наук.-пед. журн.* 2007. № 3-4. С. 130-135.
2. Мелешко В. В. Упровадження моделі мережевої організації профільного навчання: результати та перспективи. *Проблеми сучасного підручника*. 2018. Вип. 21. С. 253-260. DOI 10.32405/2411-1309-2018-21-253-260.
3. Старша профільна школа: кроки до становлення. Методичні рекомендації. / Сеїтосманов А., Фасоля О., Мархлевські В. К., 2019. 52 с.
4. Фасоля О. Як запровадити профільну освіту не «для галочки», а для учнів? *Практика управління закладом освіти*, 2020. №3. <https://edirshkoly.mcfcr.ua/791786>

Івченко Тетяна Володимирівна,

кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри соціальної роботи ІІМВСПН,
ДЗ «Луганський національний університет
імені Тараса Шевченка»

ПСИХОТЕХНІКА ЯК ОСНОВА ПРОФОРІЄНТАЦІЙНОЇ РОБОТИ В УКРАЇНІ В 20-ТІ РОКИ ХХ СТОЛІТТЯ

Якісно нові вимоги до підготовки фахівців зумовлюють актуальність модернізації вітчизняної системи освіти. На початку ХХІ століття особливого значення набувають проблеми неперервної освіти — освіти впродовж життя. На їх розв'язання спрямовані науково обґрунтовані педагогічні технології, що за своєю сутністю є наскрізними для різних ступенів та етапів навчання. Вони забезпечують раціональне використання ресурсу часу, а також психофізіологічних, матеріальних, фінансових й інших ресурсів